

## BIJEEENKOMST VAN 11 DECEMBER 1946 TE 's-GRAVENHAGE

Voorzitter: Zijne Excellentie Luitenant-Generaal h.d. C. A. Prins

Mijne Heeren.

Ik open deze vergadering en heet U allen welkom. Daar er geen huishoudelijke zaken zijn te bespreken, kan ik dadelijk het woord geven aan den Luitenant-Kolonel-Intendant F. Wijnman voor het houden van zijne voordracht over

### DE VERZORGING VAN EENE MODERNE INFANTERIE-DIVISIE TE VELDE.

Alvorens Luitenant-Kolonel Wijnman een aanvang maakte met zijn lezing richtte Generaal D. A. van Hilten zich tot de vergadering met de volgende woorden:

Het zij mij vergund een oogenblik Uwe aandacht te vragen voor een belangrijke gebeurtenis in onze vereeniging, welke bijna aan de algemeene aandacht was ontsnapt. Onze Voorzitter, Zijne Excellentie, de Luitenant-Generaal C. A. Prins, heeft op 28 November j.l. zijn 75sten verjaardag mogen vieren.

Generaal Prins.

Hoewel U hieraan geen algemeene bekendheid hebt gegeven, hebben wij gemeend dit heugelijke feit in de vereeniging toch niet geheel en al ongemerkt te mogen laten voorbijgaan, te meer daar U in zoo goede gezondheid dezen dag hebt mogen herdenken.

Het was op 9 Augustus 1887, dat U als Cadet Uw intrede deed in het leger om in Augustus 1891 Uwe officiersloopbaan aan te vangen als 2de Luitenant bij het 1ste Regiment Vestingartillerie. Vele jaren diende U in den Generalen Staf en als Stafofficier werden U hoogst belangrijke functies toevertrouwd. Als Overste en Kolonel voerde U achtereenvolgens het bevel over een regiment en een brigade artillerie, totdat U in 1927 als Generaal-majoor het bevel op U nam over de v.m. III Divisie, het latere IIIe Legerkorps.

Toen U in 1930 in den rang van Luitenant-Generaal den actieven dienst ging verlaten, werd een mooie, eervolle militaire loopbaan

afgesloten, waarin Uwe groote verdiensten waren erkend door de toekenning van de Koninklijke onderscheidingen, het officierskruis van de Oranje-Nassau orde met de zwaarden in 1925, en het ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw in 1928.

De Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap heeft steeds Uw groote belangstelling gehad. Van Uw Eerste-Luitenantstijd af is U lid geweest, terwijl U sinds 1931 optreedt als Voorzitter van de Vereeniging. Groot zijn Uwe verdiensten als Voorzitter, niet alleen in de jaren van bloei vóór 1940, maar zeer in 't bijzonder ook na dien tijd. Eerst door op het juiste moment maatregelen te nemen om de vereeniging tijdens de Duitsche bezetting te doen onderduiken en daarna door na de bevrijding de vereeniging weer tot nieuw leven te brengen. Aan Uwe stuwkracht en energie is het te danken, dat de vele moeilijkheden, welke zich hierbij voordeden in zooverre konden worden overwonnen dat de vereeniging voor het werkjaar 1946/47 reeds weder met een aanneembaar werkplan tijdig gereed was en haar werkzaamheden kon aanvangen.

Generaal wij zijn U daarvoor zeer dankbaar en onder het aanbieden van onze hartelijke gelukwenschen met Uwen 75sten verjaardag, spreken wij de hoop uit, dat U nog vele jaren Uwe goede gezondheid zult mogen genieten en dat de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap U als haar voorzitter nog lang zal mogen behouden.

Nadat de voorzitter een woord van dank had gesproken voor deze onverwachte huldiging gaf hij het woord aan den Luitenant-Kolonel F. Wijnman.

### 1. Inleiding.

Mijnheer de Voorzitter, Excellentie, mijne Heeren,

Het is mij een eer en een genoegen om voor de leden onzer vereeniging te mogen behandelen het onderwerp van dezen avond, luidend,

„DE VERZORGING VAN DE MODERNE INFANTERIE-DIVISIE TE VELDE”.

„Een strijdmacht, die niet behoorlijk verzorgd wordt, kan niet vechten“.

Deze uitspraak is niet voor tegenspraak vatbaar; immers om te kunnen leven heeft de mensch verzorging noodig van de wieg tot het graf; een strijdmacht, als eenheid gezien, maakt op dien regel geen uitzondering.

Door den loop der eeuwen heen hebben de verzorgingssystemen elkaar opgevolgd, nauw verbonden met **strijd- en levenswijzen**. Deze laatste twee bepalen hoe de verzorging moet worden geregeld.

De moderne strijdmethode kent geen jaargetijden, zelfs geen dag en nacht. (Kunstmatig maanlicht; luchtfotografie bij nacht en mist met behulp der infra-roode stralen; „Sniper-Scope“ op een geweer gemonteerd, maakt het bij nacht op den korrel nemen van een tegenstander mogelijk; nevel en rook kunnen tijdelijk en plaatselijk het daglicht volkomen onderscheppen, enz.). Zij eischt alles op aan bruikbaar menschenmateriaal en aan wat wetenschap en techniek kunnen bieden. (Wat het menschenmateriaal aangaat: In het Britsche Leger was de verhouding mannen/vrouwen als 10 : 1). Bovenal vraagt zij beweeglijkheid en, in verband daarmee, eene soepele organisatie.

Onze levenswijze is verre van eenvoudig; om ons te beschutten tegen de weersinvloeden behoeven wij de producten van de leder- en textielindustrie; de levensmiddelen-nijverheid houdt ons lichaam in stand; de technische industrie levert ons de verplaatsings- en verbindingsmiddelen; een staf van medici waakt over onze gezondheid; de geestelijke verzorgers houden het oog gericht op onze niet-stoffelijke belangen.

Ook geestelijke ontwikkeling en verstrooiing worden verlangd.

Van dit alles wenschen wij geen afstand te doen als het Vaderland ons onder de wapenen roept ter verdediging van ons onafhankelijk volksbestaan, waarbij een bijzondere technische industrie ons de wapenen moet leveren.

De organisatie van de verzorging heeft met al deze behoeften rekening te houden; zij dient daarbij de **samenstelling** van de te verzorgen **eenheden** als grondslag te nemen.

## 2. Vergelijking Div-'40 met Div-'46

Waar de moderne infanterie-divisie hedenavond de te verzorgen eenheid is breng ik in groote lijnen haar organisatie in Uw herinnering, daarbij een vergelijking makend met onze divisie in 1940.

Zooals de naam aangeeft wordt de kern, als vroeger, gevormd door de infanterie, gegroepeerd in drie brigades (voorheen regimenten) à drie bataljons. Zij wordt rechtstreeks gesteund door een — vergeleken bij vroeger — dubbele artilleriemacht, uitgebreid met anti-tank- en luchtdoelartillerie.

De mitrailleur- en pioniercompagnie groeiden uit tot bataljons; het eskadron wielrijders tot een verkenningsregiment.

Zijn hiermede de hulpwapens der infanterie belangrijk uitgebreid, de infanterie-divisie is bovendien, door toevoeging van verschillende „diensten", veel minder afhankelijk gemaakt van het legerkorps, waartoe zij organiek behoort. Zij heeft hiermede eene groote mate van zelfstandigheid gekregen.

Zij beschikt thans — in tegenstelling met vroeger — zelf over eene transportorganisatie, over geneeskundige formaties, over technische herstellingsdiensten, over een veldpost- en politiedienst, alsmede over een voorraad algemeene uitrusting, pionier- en brugmaterieel.

Dit alles heeft tot een verhooging van de personeele en **materieele sterkte** geleid. De divisie 1940 telde rond 10000 man; die van 1945 is rond 18000 man sterk. Hiertegenover staat het verdwijnen van het paard (in 1940 rond 2000 stuks) als gevolg van een bijna volledige motorisatie en eene gedeeltelijke mechanisatie. Dit proces verkeerde in 1940 bij ons nog in het stadium van motorisatie van levensmiddelen- en goederentreinen.

Thans telt de infanterie-divisie, in ronde getallen, 980 motorrijwielen, 480 personenauto's, 2000 vrachtauto's, 880 bijzondere motorvoertuigen en 470 aanhangwagens. Totaal rond 4800 voertuigen, hetgeen wil zeggen 4 voertuigen op 15 man.

Vanzelf komt de vraag naar voren: „Loopt er nog iemand in de infanterie-divisie"? Het antwoord is bevestigend en slaat, uit den aard der zaak, op de infanterie zelf. In elk infanterie-bataljon verplaatsen zich te voet 477 man op een totale sterkte van 845, dus ruim de helft.

Wordt nu nog in aanmerking genomen, dat de verbindingsdienst uitgebreid is met radio-materieel, dan is hiermede de moderne infanterie-divisie in groote lijnen geteekend.

Zooals gezegd moet het verzorgingssysteem rekening houden met en zich voegen naar de eischen, die gesteld worden om de infanterie-divisie 1945 (hierna verder te noemen „divisie”) haar gevechtskracht en haar beweeglijkheid te doen behouden.

Met het paard zijn verdwenen de zorg voor fourage, paardetuig, beslag en veterinaire dienst. Hiervoor in de plaats zijn getreden een hoog opgevoerde bewapening — ook automatische wapens — en motorisatie, gepaard met technische verfijning.

Geen wonder, dat aan een technischen onderhoudsdienst in de divisie een aanzienlijke plaats moet worden ingeruimd om de wapenen, de verbindingsmiddelen en de voertuigen in bruikbaren staat te houden. Deze laatste moeten bovendien „op den weg” gehouden worden, waarvoor noodig zijn bedrijfsstoffen en smeermiddelen.

### 3. Grondslagen verzorging.

De hiervoren uitgestippelde algemeene richtlijnen zijn niet voldoende om daarop een doeltreffenden verzorgingsdienst te bouwen: daarvoor heeft men een scherper omschreven grondslag nodig. Deze wordt gevormd door de **oorlogsorganisatie** en de daarop steunende **oorlogs-uitrustingstaten**. Deze, uit den aard der zaak geheime bescheiden, zijn buitengewoon belangrijk.

De oorlogsorganisatie is en moet zijn de ideale combinatie van personeel en materieel, ter bereiking van een bepaald doel. Zij is tevens de machtiging om personeel „aan te vragen” en „beschikbaar te stellen”.

De oorlogs-uitrustingstaten dalen t.a.v. het materieel tot in bijzonderheden af onder opgave van het nummer, waaronder het in de zg. „naamlijst” is opgenomen. Ten behoeve van ieder orgaan gedeelte bevatten zij opgave van

- het totaal aan personeel, wapenen, munitie en voertuigen.
- de persoonlijke uitrusting van den man.
- de technische uitrusting. )
- de overige uitrusting. ) van het onderdeel.

De staat zelf is tevens de machtiging om het daarin vermelde materieel „aan te vragen” en „beschikbaar te stellen”.

Ieder onderdeel voert te velde zijn boekwerk oorlogsorganisatie en zijn uitrustingsstaten mede. De staven van samengestelde onderdeelen (Brigades, Divisiën) beschikken in ieder geval over deze bescheiden van de onderdeelen onder hun bevel.

De hierna te bespreken „**Diensten**” bezitten genoemde stukken van de onderdeelen, die zij te bedienen hebben. Op deze wijze kunnen zij afdoende **contrôle** uitoefenen op binnenkomende „aanvragen” en zijn tevens in staat toekomstige behoeften te begrooten.

#### 4. Staforganisatie.

Welke zijn nu de organisaties, verantwoordelijk voor het op gelalsterkte houden van personeel en van het op peil houden van de materiele uitrusting bij de divisie? Terwille van den samenhang dient hier teruggerepen te worden naar de organisatie van ons Ministerie van Oorlog, dat tot taak heeft de Koninklijke Landmacht op te bouwen en te onderhouden.

Hiervoor zijn noodig **personeel** en **materieel**.

Met bouwen kan men echter eerst beginnen als organisatie, opleiding en oefening zijn vastgelegd. Hiervoor nu is de **Chef van den Generalen Staf** (ChGs) verantwoordelijk.

Het personeel nu wordt door de zorg van den **Adjutant-Generaal** (AG) geworven of opgeroepen, geselecteerd en ingedeeld, nadat de Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst heeft doen nagaan of aan de gestelde lichamelijke eischen is voldaan. Daarna zijn geestelijke verzorging, ontspanning, ontwikkeling en sociale zorg zaken, die door den AG worden behartigd.

Het ingedeelde personeel moet vervoerd, gehuisvest, gekleed, gevoegd, uitgerust en bewapend worden. Hiervoor is de **Kwartiermeester-Generaal** (KG) verantwoordelijk.

Deze taakindeeling, met als hoofdfiguren de ChGs, de AG en de KG komt overeen met de indeeling van het **Britsche Ministerie van Oorlog**. De afdelingen, die de richtlijnen, door deze autoriteiten te geven, moeten uitwerken zou ik resp. de „G-”, de „A-” en de „K-” Afd. willen noemen, niet omdat onze Britsche bondgenooten dit ook doen, maar omdat deze afkorting rechtstreeks

naar den titel van de figuur aan den top wijst. Wil men, in plaats van „A-“, de afkorting „P“ (personeel) bezigen, dan dient men consequent te zijn en voor „G“ stellen: „O“ (oefening/Operatiën) en voor „K“ lezen: „M“ (materieel).

„G“ beheerscht het operatieve gedeelte van het geheel; „A“ en „K“ samen het administratieve gedeelte. Ofschoon de operatiën uit den aard der zaak primair zijn, moet zeer zeker ook aan bepaalde administratieve eischen worden voldaan. In overeenstemming daarmee vindt men in de hogere Staven, ook in die van de Divisie, de verdeling

Afdeeling Generale Staf (G-staf).

Afdeeling Personeels- en Kwartiermeesters-aangelegenheden (A/K-staf).

Deze indeeling, zij het ook in eenvoudiger vorm, vindt men in de Staven van kleinere onderdeelen terug.

De in dit punt gestelde vraag vindt haar beantwoording nu in de „A“-Afdeeling voor het personeele en in de „K“-Afdeeling voor het materieele gedeelte.

Het zijn deze Afdeelingen, welke hierna in de uitoefening van haar functies verder in beschouwing genomen worden.

## 5. Uitvoerende Diensten.

De door den AG en KG gegeven richtlijnen zijn de grondslagen voor de uitvoerende „Diensten“ of „Dienstvakken“; de meeste daarvan spelen een rol in en zijn vertegenwoordigd bij de divisie te velde. Laatsbedoelde diensten zijn:

- van den AG: de **personeelsdienst**, de geestelijke verzorging alsmede recreatie en de algemeene ontwikkeling (RAO),
- van den KG: de **materieeldienst** (Korps Algemeene Uitrusting, —KAU—), de **verplegingsdienst** (Korps Verplegingstroepen, —KVT—), de **technische dienst** (Korps Technische Troepen, —KTT—), waartoe o.m. behoort de „RIMI“ d.i. **Reparatie-inrichting** en **materieelinspectie**, in technischen en phone-tischen zin de gelijke van ons bekende Britsche „REME“ (Royal Electric Mechanical Engineers) en de **verkeersdienst** (Korps Aan- en Afvoertroepen, —KAAT—). Deze diensten worden geleid door „Directeuren“.

Rechtstreeks slaande onder den Minister van Oorlog doet de IGD bij de divisie den geneeskundigen dienst en de Inspecteur der Koninklijke Marechaussée (IKM) den politiedienst verzorgen. Naar den aard der zaak valt de MGD den „A”-staf toe; de politiedienst heeft een tweezijdig karakter; als verkeerspolitie behoort zij onder K, als handhaver van de tucht behoort zij onder A te ressorteeren. De samenvoeging van A en K onder één hoofd bij de divisie en hogere staven voorkomt hier moeilijkheden.

Wij zullen hieronder nagaan op welke wijze deze diensten in de divisie georganiseerd zijn en wat hun taak is.

#### **6. Personeelsdienst (A-staf)**

Deze dienst heeft geen Korpskarakter; hij regelt de indeeling, verplaatsing, verlof, ontslag, pensioenaanspraken, enz. Hij treedt regelend op inzake vorming en indeeling van arbeidstroepen, burgerwerkkrachten; afvoer, concentratie en tewerkstelling van **krijgsgevangenen**; verwerkt personeelsopgaven ook van zieken, gewonden, gesneuvelden en vermisten. Regelt den **gravendienst**. Hij doet aan hogere eenheden aanvragen om de eenheden op de organieke sterkte te houden. Zaken van bevordering, terugstelling en belooning (eere teekenen) loopen over dezen dienst.

Voor materiele voorzieningen (vervoer, huisvesting, verpleging enz.) richt hij zich tot K.

#### **7. Geestelijke verzorging (A-Staf)**

Deze wordt behartigd door de aalmoezeniers en de veldpredikers. Door hun inwerking op het individu oefenen zij grooten invloed uit op het hooghouden van het moreel, het geestelijk fundament van iedere gevechtsactie. Uit den aard der zaak bestaat er eene nauwe samenwerking met den MGD.

Aalmoezeniers en veldpredikers zijn ingedeeld bij den Div. staf en bij de Brigade staven.

#### **8. RAO (A-staf)**

Meer nog dan in vreedestijd, waarin — onder normale omstandigheden — het particulier bedrijf gelegenheid tot ontspanning, ver-



strooming en ontwikkeling biedt, is te velde de behartiging van deze belangen noodig. Samenwerking met de geestelijke verzorging en -- voor de materieele zijde van het vraagstuk -- met den Cantinedienst (verpleging) en den materieeldienst is hier aan te bevelen.

RAO-personeel is ingedeeld bij den Div. staf en bij de Brigade-Slaven.

### **Materieeldienst (K-Staf)**

Met uitzondering van geneeskundig-, tandheelkundig en pharmaceutisch materiaal en -materieel en van bijzonder pionier materieel verzorgt deze dienst, onder leiding van den Directeur Algemeene Uitrusting (DAU), de voorziening met al het materieel voor militair gebruik (**van lippenslift tot tank!**). Het aantal soorten en onderdeelen daarvan loopt in de honderdduizenden, welke in een „naamlijst” worden beschreven en genummerd.

In de divisie wordt de materieeldienst geleid door een Divisie Directeur Algemeene Uitrusting (DivDAU). Als rijdende materieelvoorraad beschikt hij over het **Divisie Materieel Park** (DivMatPk). Hierin kunnen onmogelijk alle materieel-onderdeelen aanwezig zijn. Hier is een keuze gedaan in verband met de geschatte behoeften te velde. De ongeveer 90 ton materieel is verdeeld in:

- rijwiel-, motorrijwiel- en automobielonderdeelen.
- artillerieonderdeelen.
- complete draagbare wapenen en onderdeelen daarvan.
- onderdeelen voor den verbindingdienst.
- complete radio-toestellen.
- cyinders met samengeperst gas voor snij- en laschapparaten.
- kleeding en diversen.

Dit materieel wordt op „aanvraag” door den C-Div-MatPk uitgegeven aan de eenheden der Divisie en aan de daarbij ingedeelde Hulpherstelwerkplaatsen-KTT, voor zoover het eenvoudige onderdeelen betreft. De meer kostbare artikelen of die welke moeilijk verkrijgbaar zijn, worden alleen afgegeven met goedvinden van den Div-DAU. Radio-toestellen worden zelfs uitsluitend uitgegeven op een schriftelijk bewijs, geteekend door den DivDAU of door den Chef van den G-Staf.

Het DivMatPk is samengesteld uit een **Commando-groep** en drie **Brigade-afdeelingen**. Genoemde groep bedient de Div troepen als de **Brigade-afdeelingen** uitgegeven zijn. Zulk een afdeeling komt dan onder de algemeene leiding van den Adj OO-KAU van den Brigade Staf.

Het Park is volledig gemotoriseerd. Men zijn 35 vrachtauto's-3 t, waarvan iedere Brig.-Afdeling er 8 heeft, wordt het bij voorkeur in de nabijheid van de standplaats van den DivDAU gelegd, dus tevens bij die van het (administratieve) StK. Voor zijn **legering** zijn noodig, behalve een onderkomen voor het personeel,

- een verharde standplaats.
- gemakkelijk intern verkeer.
- ruimte voor eigen voertuigen (in totaal 40 auto's) om te manoeuvreren.
- goede toe- en uitgang, zsm afzonderlijk.
- geschiktheid voor dag- en nachtdienst.
- geschikt zijn voor zelfverdediging.
- een parkeerruimte.

De aanvulling van den voorraad heeft plaats door het Legerkorps-Materiaal Sub Park (**LK-MatSubPark**) dat, naast een 1 maandschen onderdeelen-voorraad, bovendien een park aanhoudt van technische voertuigen (carriers, radiowagens, enz.). Treedt nu een divisie uit haar LK-verband dan wordt genoemd Sub Park aan het nieuwe LK overgegeven dan wel, als de divisie rechtstreeks onder den Leger C komt, bij haar ingedeeld.

Op deze wijze is het op peil houden van den divisie-voorraad verzekerd.

Meergenoemd SubPk vult ook den voorraad aan van de Magazijnafdeling-KAU van de Brigade-werkplaatsen-KTT (zie 11) en van de Werkplaatspelotons-KAAT (zie 12).

Ander materieel dan in genoemde parken aanwezig is, wordt door den DivDAU aangevraagd aan den hierna te bespreken Etappendienst.

Tot den materieeldienst behoort ook de beschikbaarstelling en in bedrijfneming van de **Mobile Wasch- en Bad-Eenheden** (MWBE), waarvan het LK.2 typen, A en B bezit.

Het B-type is voor divisie-gebruik; het is, evenals het Mat Pk, deelbaar en kan een groep bij de Brigades detachieren. Het kan per week 12000 man een warm douchebad geven met één stel onderkleeding en een handdoek, waarvan het een voorraad aanhoudt.

Vóór het nemen van een douche wordt den man die kleeding uitgereikt; daarna levert hij het gebruikte stel in voor reiniging, dat daarna in den voorraad opgenomen wordt. Per uur zijn rond **11000 liter** water noodig voor de geheele Eenheid.

De DivDAU regelt, in overleg met Hyg.Afd., het gebruik. Dit verlangt in de eerste plaats voldoende water aan- en afvoer, en, met het oog op het gewicht van de auto's, een verharde standplaats.

Het A-type heeft een vermogen van 18000 man per week en vraagt rond **22000 liter** water per uur. Het is 2-deelig georganiseerd; ieder deel heeft bovendien eene **ontsmettingsafdeeling**, die in den regel nabij de Hoofdverbandplaats van het LK werkzaam is voor de ontsmetting van kleeding en uitrusting van gesneuvelden en gewonden, berekend op eene sterkte van 18000 man-in-actie per ontsmettingsafdeeling.

Tenslotte heeft de DivDAU het toezicht op de **Magazijnafdeeling-KAU** van de Brigadewerkplaatsen-KTT (zie 11).

Ofschoon munitie uit den aard der zaak tot den materieeldienst behoort, wordt de munitievoorraad rechtstreeks door het KAAT verzorgd (zie 12). KAU-personeel is toegevoegd.

#### 10. Verplegingsdienst (K-Staf)

Ook de voorraad aan verplegingsartikelen (levensmiddelen, brand-, licht- en bedrijfsstoffen, cantinewaren enz.) is onder verantwoordelijkheid van het KAAT (zie 12).

KVT-personeel is daarbij ingedeeld.

#### 11. Technische Dienst (K-Staf)

Deze dienst wordt geleid door den Directeur van den Technischen Dienst (DTD).

In de divisie wordt de technische (herstellings) dienst geregeld door den C-KTT, wiens staf legert bij het (administratieve) StK.

Ieder onderdeel heeft voor het onderhoud van het technisch

materieel eenig personeel en gereedschap. Bij de grootere eenheden, vooral die met veel technisch materieel, zijn (mobiele) **hulpherstelplaatsen-KTT** (HpHpl) toegevoegd, die over een bepaalden voorraad onderdeelen en gereedschap beschikken en bovendien over een kraanwagen voor berging van zwaar materieel (kanonnen, voertuigen). Afhankelijk van het soort materieel bij het onderdeel dat zij bedienen, zijn zij bij de divisie van 3 typen A, B en D, in totaal 11 stuks.

Onder deze groep van werkplaatsen kan, in verband met haar vermogen, ook gerekend worden de LtLuA-werkplaats, type A-KTT. De divisie beschikt hiermede over 12 technische werkplaatsen van beperkt vermogen.

In bedrijf zijnde kunnen zij in 2 uur tijds marschvaardig zijn.

Van beduidend grooter vermogen zijn de 3 mobiele **Brigade-werkplaatsen-KTT** (BrigWp) waarover de Divisie de beschikking heeft. Zij bestaat uit een staf, 4 herstellingsgroepen, een kraanwagengroep en een magazijnafdeeling-KAU (zie 9).

Deze werkplaats kan een (al dan niet gemengd) deel van haar detacheren.

Haar Staf en de kraanwagengroep beschikken over een radio-auto; zij kan dus in verbinding blijven met C-KTT — die ook een radio heeft — en met de kraanwagengroep. Deze laatste kan ook een vechtwagen bergen.

De Magazijnafdeeling, die onder bevel staat van een kapitein-KAU, vult haar voorraad niet aan bij het DivMatPk, doch bij het LKMatSubPk (zie 9).

De BrigWp'n kunnen, in bedrijf zijnde, in 8 uur tijd marschvaardig zijn.

De C-KTT der divisie heeft alle genoemde werkplaatsen onder zijne bevelen; hij is verantwoordelijk, dat de gegeven voorschriften t.a.v. onderhoud en herstelling worden nageleefd. Hij wordt in de IBrig vertegenwoordigd door den Kapitein-KTT van den Brig Staf.

De werkplaatsen-KAAT (zie 12) zijn in technischen zin ondergeschikt aan genoemden C-KTT.

Daar de genoemde werkplaatsen mobiel zijn om met den troep

verplaatst te kunnen worden, kunnen zij **niet alle herstellingen uitvoeren.**

Deze zijn in 4 groepen ingedeeld als volgt:

- I: Kleine herstellingen. Vervanging van eenvoudige onderdeelen; maximum tijdsduur: 2 uur.
- II: Vervanging van complete, samengestelde onderdeelen (b.v. complete motor, versnellingsbak, nieuwe loop in een wapen, enz.); belangrijke herstellingen; maximum tijdsduur: 12 uur.
- III: Vervanging van onderdeelen in die, bedoeld in groep II (b.v. nieuwe zuigerveeren; een tandrad in een versnellingsbak; nieuwe veeren in het kanon-terugloopmechanisme). (geen tijdgrens).
- IV: Algeheele revisie. Aanmaak van niet voorhanden onderdeelen (geen tijdgrens).

Nu wordt groep I uitgevoerd door de HpHpln; groep II door de BrigWpn en de LtLuWp, type B van het VLr.

Groep III wordt behandeld door de **Inf. Troepen Wp-KTT van het VLr**; moel deze groep herstellingen aan bijzonder pioniermaterieel verricht worden, dan geschiedt dit in de **PionMatWp-KTT van AHK.**

Tenslotte wordt groep IV behandeld door de Etappen-Wp-KTT.

Hieruit volgt, dat technisch materieel, waaraan herstellingen genoemd onder groep III en IV noodig zijn, afgevoerd moet worden. Vervanging kan, via den DivDAU, plaats hebben uit het Div MatPk of het DivMatSubPk voor zoover deze parken dat materieel in voorraad hebben.

Rollend materieel (kanonnen, auto's, enz.) dat buiten bedrijf is geraakt wordt, na onderzoek, in de klassen X, IJ en Z ingedeeld. Klasse X kan door eigen personeel hersteld worden; klasse IJ moet in de BrigWp of in de InfTrWp herstelling ondergaan. Klasse Z is zoodanig beschadigd, dat herstelling alléén in de EtappenWp-KTT mogelijk is.

Het bergen van dit materieel heeft plaats met behulp der bij die Wpn ingedeelde kraanwagens.

Dat herstelling niet altijd onder ideale werk-omstandigheden

plaats kan hebben leert de Britsche N.-Afrika veldtocht. Daar moesten onbruikbaar geworden vechtwagens — waarvan het Britsche 8e Leger slechts een beperkten voorraad had — tot elken prijs gevechtsklaar gemaakt worden. Dit had vaak plaats onder vijandelijk vuur. De werkploeg werd dan beschermd door een rookgordijn.

## 12. Verkeerswezen (KAAT) (K-Staf)

Met uitzondering van den Luchtverkeersdienst leidt de Directeur van het Verkeerswezen (DVD) het verkeer over de spoor-, tram-, water- en kunstwegen, alsmede den Verbindingsdienst.

Spoor- en tramwegen hebben zelf het rollend materieel; voor verkeer te water beschikt hij over de noodige vaartuigen en voor dat over het water staat hem brugmaterieel ten dienste. Voor het wegverkeer heeft hij de beschikking over gemotoriseerde compagnieën aan- en afvoertroepen van het gelijknamige Korps (KAAT).

Onder commando van C-KAAT zijn bij de divisie 4 transport-compagnieën KAAT (TrpCie-KAAT) ingedeeld op den grondslag van 1 compagnie per Brigade en een voor de divisietroepen. Uitgerust met 4-wielige 3 t-vrachtauto's, die naar verkiezing met de achterwielen dan wel met alle wielen aangedreven kunnen worden. Met uitzondering van het verzorgingspeloton, dat van de divisietroepen-compagnie iets minder sterk is, is de **organisatie** dezelfde, n.l. stafpeloton, 2 transportpelotons à 30 vrachtauto's (90 t), 2 pelotons reserve-chauffeurs, 1 verzorgingspeloton en 1 werkplaatspeloton.

De Staf van C-KAAT is in staat tot 5 compagnieën te commandeeren en te administreeën; elk Stafpeloton kan dit voor hoogstens 5 trp. pels. Zonder bezwaar kan C-KAAT dus 25 trp pels commandeeren en doen administreeën.

Elk trp pel kan het marcheerend gedeelte van een inf bat vervoeren. Met eigen middelen kan de divisie dus, als alle vrachtauto's ontladen zijn, 8 van de 9 bataljons motoriseeren.

Het personeel der pelotons reserve-chauffeurs is, naast het uitvoeren van rijopdrachten (aflossing der vaste chauffeurs), bestemd

om dat van het verzorgingspeloton te helpen in zijn taak (op- en afladen, opslag, bewaring, verdeling, uitslag).

De werkplaatspelotons kunnen de herstellingen van groep I en II en enkele van groep III uitvoeren (zie 11). Behalve dat zij de KAAAT-auto's moet onderhouden, hebben zij bovendien de auto's van den Div Staf en van den Geneeskundigen Dienst in onderhoud. Deze auto's worden door KAAAT-chauffeurs bestuurd. De pelotons beschikken zelf over magazijn- en kraanwagens; de magazijnvoorraad wordt aangevuld bij het DivMatSubPk van het LK (zie 9).

De compagnieën voeren een reserve mede aan, in hoofdzaak verbruiksartikelen, n.l.

- infanteriemunitie (mortiermunitie inbegrepen).
- artillieriemunitie.
- verplegingsartikelen (levensmiddelen, cantinewaren, hospitaalvoeding, waterontsmettingsmiddelen, en indien noodig, fourage en drinkwater).
- bedrijfsstoffen (benzine, dieselolie, petroleum, smeermiddelen, olie voor rookverspreiders en vlammenwerpers alsmede „anti-ryies" middelen).
- dekens voor het marcheerend gedeelte der 9 infanterie bataljons.
- materieel en kleeding voor strijdgasontsmetting.

C-KAAAT kan naar behoefte compagnieën samenstellen, die alle soorten artikelen medevoeren (voor een Brigade op een ver verwijderd punt b.v.) dan wel per compagnie één soort artikel. Door het Britsche Leger werd de eerste methode toegepast in N.-Afrika, de tweede in Europa, waar de divisieën in den regel één geheel bleven vormen. Er werden dan samengesteld

- 1 infanterie-munitiecompagnie (inf mun cie).
- 1 artillerie-munitiecompagnie (art mun cie).
- 1 levensmiddelen-compagnie (lm cie).
- 1 bedrijfsstoffen-compagnie (bos cie), die tevens de dekens en het gasontsmettings-materieel medevoerde.

Voor de munitie, de levensmiddelen en de bedrijfsstoffen is voor elke groep een kapitein-KAAAT van Staf-C-KAAAT verantwoordelijk. Die voor levensmiddelen treedt dan tevens op als KAAAT-

officier voor de divisietroepen. In den Brigadestaf is ook zoodanig officier opgenomen, zoodat C-KAAT deskundige officieren bij de vier hoofddeelen der divisie heeft.

Deze officieren zijn veel in het terrein. Zij geven C-KAAT de geschikte punten voor aanvullingsplaatsen (Avpl) op. Zij moeten deze dagelijks bezoeken om de belangen van hun troepen te behartigen.

Bij de snelle opmarsch door West-Europa bleek het noodig deze officieren en die van Staf-KAAT een radio-toestel mede te geven om op de hoogte van den toestand te blijven en met elkaar verbinding te kunnen onderhouden.

De verhouding van de troepenvoorraden tot die van de KAAT is ongeveer voor

- munitie 2 : 1.
- levensmiddelen 2 : 3. Maximum totaal is 5 rantsoenen.
- bos 1 : 1. De geheele divisievoorraad is voldoende voor het afleggen van 160 km.

St-KAAT legerd bij het (administratief) StK van de divisie; de compagnieën worden zóó gelegerd, dat zij de troepen onder alle omstandigheden kunnen bedienen, doch tevens in staat zijn haar voorraad op de eindstations van den elappendienst of op de depôts van het Leger of LK aan te vullen.

Is de afstand eindstation/depôt tot de troepen groot, dan heeft de ervaring geleerd, dat het beter is de compagnieën in de nabijheid hiervan te legeren.

Kan de legering dicht bij de troepen gekozen worden dan kunnen deze zonder bezwaar met eigen voertuigen op de standplaats van de compagnie aanvullen. In het andere geval moet een Avpl worden ingericht. Dit laatste zal steeds moeten plaats hebben voor het Verkennings Regiment als dit vóór de divisie in actie is.

Is het inrichten van een Avpl noodig, dan worden zij ingericht voor **inf mun, art mun, bos, lm** en zn ook voor **water**, indien dit aangevoerd moet worden. Zij zijn samengesteld uit één of meer auto's-KAAT met de vereischte lading.

De methoden van aanvulling voor de troepen uit den mobielen voorraad van het KAAT zijn de volgende



— munitie (algemeen).

Dit voltrekt zich automatisch in dien zin, dat, als de inhoud van een mun auto-KAAT uitgegeven is, de auto zonder verdere formaliteit op het eindstation/depôt weder beladen kan worden en naar haar oie terugkeert. Op deze wijze blijft de mun voorraad bij de onderdeelen en bij het KAAT voortdurend op peil.

Bovendien kan elk onderdeel in geval van nood, mun aanvullen bij elk mun depôt of eindstation, onverschillig welk.

Eenmaal in bedrijf gesteld blijven de avpln als zoodanig werkzaam; aan bepaalde tijdvakken van openstelling zijn de onderdeelen niet gebonden, zulks in tegenstelling met de Avpl Im en -bos. Zoolang dus de mun voorraad op het eindstation/depôt niet uitgeput is, zoolang kan aanvulling plaats hebben.

— infanterie munitie.

De op de Avpl-inf mun aangewezen onderdeelen halen met eigen auto's de verlangde mun op de Avpl af tenzij een volle autolading van een bepaalde munitiesoort noodig is. Deze lading wordt dan door de zorg van C-Avpl naar het gewenschte punt gezonden ter aflading.

— artillerie munitie.

Motorrijders-KAAT worden bij de art regimenten gedetacheerd. Van deze onderdeelen brengen zij de „aanvragen" naar de Avpl, waarna zij de beladen auto's naar de plaatsen van aflading geleiden.

De officier der art, ingedeeld bij de art mun oie, geeft voorlichting bij de behandeling van deze munitie.

— bos, enz.

De Avpl-bos wordt voor een bepaald tijdvak opengesteld voor met name te noemen troepen, die ieder een tijdvak toegewezen krijgen. Na inlevering der ledige bussen worden deze tegen volle ingewisseld. In de practijk bleek, dat men streng de hand diende te houden aan het beginsel 1 : 1 (leeg tegen vol) om zoek raken der bussen tegen te gaan.

De KAAT-officieren der Brigades en van de Div troepen

geven aan C-bos die tijdig te voren op, hoeveel bos afgenomen zal worden. Het aantal beladen auto's voor een Avpl wordt naar deze gegevens bepaald.

In het algemeen is 3 % aan smeerolie van de verlangde benzine/dieselolie noodig; in tijd van verhoogde actie kan dit oplopen tot 6 %. Voor kooktoestellen rekent men op 20 l benzine per 100 maff. Na aanvulling beschikt ieder onderdeel over zijn organieken voorraad, d.i. voor 80 km. bedrijfsstoffen.

— levensmiddelen, enz.

De voor afgifte op de Avpl benodigde levensmiddelen zijn aan de hand der sterkte-opgaven gemakkelijk te begrooten.

Aangezien een 3 t auto ruim 1000 rantsoenen kan vervoeren, wordt voor iedere formatie, die aan sterkte dit getal benadert (inf- en mitr hats, regn art, enz.) één auto beladen en naar de Avpl gezonden. Afhankelijk van de omstandigheden rijdt de ledige auto van het aanvullende onderdeel naast de volle op en neemt den inhoud over, dan wel: de volle auto wordt door personeel van het aanvullende onderdeel naar een verdeelpunt geleid of zelfs naar een of meer plaatsen waar het eten bereid wordt.

Volgens de Britsche methode wordt bij de aanvulling zelf de benodigde rantsoenen voor verbruik op 4 dagen later opgegeven. Dit vormt eene tegenstelling met onze vóór 1940 gebruikelijke methode, waarbij in beginsel aanvoer plaats had naar de organieke sterkte totdat deze tot 90 % daarvan was gedaald, waarna de nieuwe (lagere) sterkte als aanvcersterkte gold. Wel kon men de niet-bederfelijke artikelen, voor zoover niet noodig, op de Avpl laten liggen, maar de bederfelijke als brood en vleesch, moesten afgenomen worden.

Naast deze taak van uitgifte is het KAAT bovendien belast met de in ontvangstname van de **veldpoststukken**, die op het eindstation-lm worden aangevoerd. Het draagt deze stukken over aan de Div Veldpost Afd als ze aan deze of aan de onderdelen, als ze aan deze formaties geadresseerd zijn. In het laatste geval geschiedt de overdracht op de Avpl lm.

Evenzoo wordt gehandeld met alle goederen verzendingen

(algemeene uitrusting bv.) die aan bepaalde onderdeelen geadresseerd zijn.

De door de bos-cie medegevoerde dekens der inf bats worden, op grond van door K te geven bevelen, op aangewezen punten uitgegeven en zn weder ingenomen.

Behooren vorengenoemde taken tot de normale plichten van het KAAAT, daar boven uit moet het laatste gezien worden als een algemeene divisie-transportorganisatie, die alle vervoeren te verzorgen heeft; een „pool” dus. Om echter zoodanig te kunnen optreden moeten de noodige auto's ontladen worden.

De Im cie-KAAAT moeten dan ook bij voorkeur daar gelegerd worden waar opslaggelegenheid bestaat. Mun en bos worden in den regel in de open lucht opgeslagen. De noodige tenten worden in de uitrusting medegevoerd om levensmiddelen op te slaan enz. als plaatselijk de gelegenheid daartoe ontbreekt.

Getracht moet worden, dat een wagen nooit zonder lading rijdt; uit den aard der zaak worden de pakmiddelen steeds medegenomen. Dit is een zeer belangrijke zaak. Maar daarnaast worden, ná aflevering van versterkingen of van eene lading goederen, krijgsgevangenen, onbruikbaar materieel (BD-goederen) en zn ook zieken en gewonden afgevoerd. De Im auto's worden daarvoor echter in de laatste plaats gebruikt.

Bovendien moet C-KAAAT er, blijkens de ervaring, rekening mede houden, dat het LK een deel van de Divisie-transportmiddelen opeischt.

### 13. Geneeskundige Dienst (A-Staf)

De geneeskundige verzorging in de divisie is toevertrouwd aan den Div Arts, die daartoe onder zijn bevelen heeft het medisch personeel, bij de onderdeelen ingedeeld, alsmede de volgende mobiele medische formaties:

3 Hulpverbandplaatsafdeelingen (Hp V) waarbij eene tandheeskundige afdeling, 14 ziekenwagens en 2 troepenvervoer auto's.

1 Veldhospitaal (V hosp) met 2 ziekenwagens.

Met de HpV kan niet meer dan eene uitgebreide „eerste hulp” worden verleend, omdat een snelle afvoer van hen, die verdere medische verzorging noodig hebben, een hoofdvereischte is, daar

afdoende verzorging in de frontlijn tot de onmogelijkheden behoort.

Komen de troepen in actie dan vormen de onderdeelen zelf compagnies- en batterij-hulpposten (Chp en Bthp) waar zoo noodig noodverbanden worden aangelegd, waarna vervoer plaats heeft naar de bataljons- en regiments-hulpposten (Bhp en Rhp), waar de bij die onderdeelen ingedeelde OvG de eerste medische hulp verleenen. Een gewondenkaart wordt opgemaakt en aan het slachtoffer gehecht; de schietwapens worden ontladen.

De Div arts stelt naar behoefte een of meer HpV in bedrijf, die zn een vooruitgeschoven verzamelplaats gewonden (VpG) en een verzamelplaats marschvaardige gewonden (Vpmg) exploiteert. Hier wordt de verleende hulp gecontroleerd en zoo noodig uitgebreid tot:

- levensreddende maatregelen (bloedtransfusie).
- pijnstillende behandeling.
- behandeling van geschokten (warmte, heete thee).

De gewondenkaart wordt zn bijgewerkt, de munitie verzameld.

Zij, die verdere behandeling noodig hebben, worden naar de HpV zelf afgevoerd, welke 4 à 5 km. achter het front ligt.

Hier hebben plaats:

- sorteering in 3 groepen, nl.
- I geschokten.
- II ernstige gewonden, die chirurgische hulp behoeven.
- III alle andere gevallen.
- spoedoperaties (door een chirurgische post van het LK).
- voorbehoedende en pijnstillende behandeling.
- verstrekking van heete thee met veel suiker; cigarettten.
- administratie en registratie (o.a. aanvullen gewondenkaarten).
- het innemen van uitrustingsstukken.

Na deze sorteering en behandeling worden de gewonden afgevoerd en wel:

- de lichte gevallen van I naar het V hosp der divisie, dat over 40 bedden beschikt.
- de zwaardere gevallen van groep I, de geheele groep II en de

verdere behandeling behoevenden van groep III worden afgevoerd op de Hoofdverbandplaats (HdV) of het B hospitaal van het LK.

De lichte gevallen van groep III gaan terug naar hun onderdeelen.

Het vervoer van de gewonden heeft als volgt plaats:

- tot de bataljons-/regiments hulpposten met materieel van de onderdeelen zelf. De inf bats hebben organiek 2 ziekenauto's, het verk reg 4. Vaak wordt gebruik gemaakt van jeep's, die, na eenige voorziening geschikt zijn om 2 draagbaren te vervoeren.
- van genoemde hulpposten naar de verzamelplaats gewonden en van daar naar de HpV met de transportmiddelen van deze.
- van de HpV naar het Vhosp van de divisie, dan wei naar de HdV van het LK, voor zoover dit mogelijk is, met transportmiddelen van de HpV. In tijd van verhoogde actie kan de HpV dit vervoer niet verzorgen; de Div Arts vraagt dan aan den LK-Arts de beschikking over een of meer groepen van de Afdeling Ziekenwagens-KAAT van het LK.
- langs den luchtweg door de zorg der LSK; per divisie kan een afvoerveld voor lichte vliegtuigen worden ingericht.

Iedere medische post of formatie neemt maatregelen, dat zij door middel van wegwijzers snel te vinden zijn.

#### 14. Hygiënische Dienst (A-Staf)

Deze dienst wordt bij de divisie verzorgd door de Hygiënische Afdeling (Hyg A); haar commandant treedt tevens op als adviseur van den Div Arts.

De hygiënische dienst heeft tot taak:

- controle op de watervoorziening, zoowel drink- als waschwater; ook op den afvoer van het laatste.
- controle op de persoonlijke hygiëne van den soldaat; deze moet 1 x per week baden en 1 x per 2 weken eene anti-luis behandeling ondergaan.
- toezicht op de behandeling van levensmiddelen.
- het nemen van voorbehoedende maatregelen en het houden van voordrachten op dit gebied.

- toezicht op de door troepen belegde kwartieren. Als eisch wordt gesteld 3 m<sup>2</sup> grondoppervlak per man.
- toezicht op den afvoer van excrementen.
- ontsmelting van kleeding en uitrusting en van het inwendige van vechtwagens, waarin zich nog lijken bevinden.

De verantwoordelijkheid voor de handhaving van den gezondheidstoestand en de hygiëne berust bij den troepencommandant. De HygA staat ter beschikking voor advies en bijstand.

### 15. Politiedienst (A-Staf)

De Compagnie Marechaussee (Mar Cie) heeft tot taak de handhaving van de tucht, de uitoefening van controle op het verkeer, toezicht op den afvoer van krijgsgevangenen.

Zij bestaat uit een commandogroep en zes pelotons; het personeel der pelotons is voorzien van motorrijwielen.

Pelotons kunnen op aanvraag aan Brigades en Kantonnementen toegewezen worden, maar steeds moet een reserve beschikbaar zijn voor divisietaken.

Tav krijgsgevangenen (Kgv) wijst A-Staf een verzamelpunt aan nabij den afvoerweg voor vluchtelingen of gewonden.

De troepen brengen de Kgv onder geleide, op grondslag van 10 % der Kgv-sterkte, naar het verzamelpunt. Van daar heeft afvoer plaats naar het Kgv-kamp van het LK, bij voorkeur met teruggaande vervoermiddelen.

Gewonde Kgv worden behandeld en afgevoerd als de eigen gewonden.

Zijn Kgv gemaakt dan worden:

- de officieren gescheiden van de overigen.
- kaarten, papieren, kompassen enz. worden afgenomen en medegenomen naar het verzamelpunt.
- de noodige aangewezen voor het maken van graven.
- de noodige aangewezen om gewonden van beide partijen bij den gang naar het verzamelpunt mede te nemen.

In overeenstemming met de vastgestelde verkeersregeling zorgt de Mar Cie voor de noodige aanwijs- en richtingborden. Dit zelfde doet overigens iedere eenheid en in het bijzonder iedere „dienst”, zoals bij den geneeskundigen dienst werd vermeld. Daarbij wordt

gebruik gemaakt van de „dienst“-kleuren of -teekens, die iedere verzorgingsdienst karakteriseeren, waardoor belanghebbenden met één oogopslag kunnen vaststellen met welken „dienst“ zij te maken hebben.

Door het gebruik van afgeschermdes lantaarns, bij voorkeur met vermelde kleuren of teekens, wordt bij duisternis de oriëntering mogelijk.

De behandeling van en de hulp, te bieden aan vluchtende of te evacueeren bevolking is een probleem op zich zelf. De Mar Cie heeft hier als primaire taak het militaire verkeer onder alle omstandigheden te verzekeren, hoe hard dit tav de bevolking ook mag zijn.

#### **16. Samenwerking tusschen de diensten (AK-Staf)**

In de ptn 6 t/m 14 mocht ik iederen „dienst“ afzonderlijk in groote lijnen in beschouwing nemen en hier en daar op het onderling verband wijzen. Alle „diensten“ te zamen voeren den verzorgingsdienst uit, d.w.z. dat zij op tijd en plaats het benodigde beschikbaar stellen en voorts alles afvoeren wat den troepen hinderlijk is (vluchtelingen, krijgsgevangenen) of hun overbodig is (onbruikbaar materieel). Gewonden en zieken worden in de eerste plaats uit menschlievende overwegingen afgevoerd.

Bij den aanvoer moet de leidende gedachte zijn: „de man behoeft niet achterwaarts te zien“ of zijn munitie, zijn levensmiddelen en sigaretten, de duizend en een dingen voor zijn persoonlijk welzijn wel zullen komen. Deze kómen er, welke de gevechtsonstandigheden ook mogen zijn. Het is dan ook volkomen juist, dat het personeel van de verzorgingsdiensten als vechtsoldaat geoefend is en als zoodanig kan optreden als de uitvoering van hun taak dat vraagt.

Een goede verzorging is alleen dan te waarborgen — aangenomen dat het verlangde materieel beschikbaar is — als de uitvoerende diensten onderling en met de door hun te bedienen troepen samenwerken. Daarom is noodig, dat zij van elkander in groote lijnen de organisatie en werkwijze kennen. Dit is uit den aard der zaak eveneens noodzakelijk voor de officieren van de Staven, die de samenwerking moeten verzekeren.

Hieronder mag deze samenwerking nog eens in het volle licht gesteld worden.

- KAU stelt het materieel beschikbaar; KTT herstelt het; KAU geeft de onderdeelen voor de herstelling; KTT zendt de herstelde voorwerpen terug naar de troepen of naar KAU.
- Hyg A vraagt badgelegenheid en/of ontsmetting; KAU stelt het materieel beschikbaar.
- KAAT voert water aan; Hyg A keurt het.
- MGD heeft hospitaalvoeding en dekens noodig; KAAT resp KAU verstrekt een en ander.
- KAAT speelt bovendien de hoofdrol bij elk vervoer op groote schaal, hetzij troepen, hetzij goederen.
- KAAT gebruikt het wegennet achter het front; Mar Cie zorgt voor de verkeerscontrole en wegbewijzing.

#### 17. Stafdienst (G- en AK-Staf)

„G” bepaalt het gebruik van troepen en materieel; tav het laatste geeft hij den voorrang aan. Nu eens is munitie hoofdzaak, dan weer bedrijfsstoffen; nu eens moet herstelling van vechtwagens vóór gaan, dan weer die van geschut.

Zoodra deze hoofdlijnen vastliggen geeft Hoofd AK-Staf zijn aanwijzingen aan de verschillende uitvoerende diensten, hierbij de soms tegenstrijdige belangen verzoenend.

Zoo mogelijk wordt de uitwerking op eene bijeenkomst besproken en de samenwerking vastgelegd. Hij beslist hoe de uitvoering moet plaats hebben.

Binnen het kader van deze aanwijzingen zijn de diensten vrij in de technische uitvoering. Hun standplaatsen worden in den regel „op de kaart” uitgemaakt; de uiteindelijke juiste plaats kiezen zij in de naaste omgeving ervan.

Terzake uitgegeven partieele bevelen worden, voor zoover de troepen er belang bij hebben of er een rol in spelen, samengevat in een „administratief bevel” als legenhanger van het „operatief bevel”. In eerstgenoemd geval gaat een samenvatting van den tactischen toestand, alsmede van het besluit van den commandant aan de administratieve bevelspunten vooraf. Iedere administra-



lieve dienst kent daarmede den wil van den commandant en bepaalt hiernaar zijn gedragslijn.

Hoezeer dezé diensten ook mobiel zijn en dus gemakkelijk de troepen kunnen volgen, de staf moet rekening houden met de noodzaak hun tijd te geven zich te mobiliseeren en met het feit dat rijdende magazijnen, werkplaatsen en verbandplaatsen niet als zoodanig werkzaam kunnen zijn gedurende de verplaatsing. Wordt hierbij ook nog bedacht, dat ook de diensten gelegenheid moeten hebben tot rusten, dan komt men vanzelf tot den regel niet alles in te zetten, doch eene reserve te houden voor aflossing en tijdens verplaatsing.

### 18. Samenvatting.

Uit het vorenstaande moge volgen, dat de moderne infanterie divisie uit een verzorgingsoogpunt voor eenigen tijd vrijwel onafhankelijk is. Voor enkele dingen is zij direct afhankelijk van haar LK en wel

- voor het uitvoeren van herstellingen aan materieel in de (herstellings)groep III en IV (zie 11).
- voor den afvoer en verzorging van gewonden, behalve die welke verpleegd worden in de V hosp (zie 13).
- voor het op peil houden van den voorraad onderdeelen bij de BrigWpn (zie 11) en bij de werkplaatspelotons-KAAT (zie 12).
- voor het op peil houden van haar voorraad technische voorwerpen (zie 9).

Daar komt bij, dat de afgevoerde gewonden uit de sterkte en het materieel van (herstellings)groep III en IV uit de uitrusting verdwijnt. Vervanging daarvan heeft dan plaats op de hierna te bespreken wijze.

### 19. Etappendienst

De divisie heeft geen personeele reserves.

De materiele voorraden zijn beperkt en moeten dan aangevuld worden en wel met gebruiksartikelen naar behoefte en met verbruiksartikelen (levensmiddelen, bedrijfsstoffen, enz.) welke regelmatig noodig zijn, dagelijks.

Gewonden en zieken vragen snellen afvoer; ook krijgsgevangenen, vluchtelingen, te herstellen en onbruikbaar materieel moeten weg uit de gevechtsszone.

Om dit mogelijk te maken wordt, als vroeger, het oorlogstooneel in een operatiegebied en een etappengebied verdeeld, alles onder het commando van het AHK, waarin opgenomen zijn de Directeuren, (DAU, DV, DTA, DVD) en de Inspecteurs (IGD, IKM), genoemd in pt 5 dan wel plaatsvervaarders van deze.

Om het etappengebied te kunnen beheerschen wordt het naar behoeften verdeeld in „districten” en deze weer in „rayons”, aan het hoofd waarvan de Directeuren/Inspecteurs vertegenwoordigers plaatsen.

In dit etappengebied wordt het voor **aanvoer** naar het operatiegebied bestemde personeel en materieel verzameld.

Het personeel wordt bijeen gebracht in depôts, oefenkampen enz. en is afkomstig uit opgeroepen lichten en uit hospitalen in het etappengebied. Ook naar het front terugkeerende verlofgangers wachten in het etappengebied op de voor hen bestemde vervoergelegenheden en komen samen op de inlaadpunten.

Voor het materieel zijn overeenkomstige maatregelen noodig. Uit den aard der zaak zijn de in vreedstijd aanwezige magazijnen en werkplaatsen enz. niet in staat om het oorlogsleger van het noodige te voorzien. Zij worden uitgebreid door ingebruikneming van geëigende burgerbedrijven. Terwille van het overzicht zullen de diensten, werkend in het etappengebied, aan eene korte beschouwing onderworpen worden.

#### **DAU** (Algemeene uitrusting).

Het materieel wordt naar den aard in groepen ingedeeld en opgeslagen. Men spreekt dan van etappen-depôts van munitie, van kleeding en diversen; van etappen-voertuigenparken, -banden-depôts, -infanterie wapendepôts, van -artillerie parken, -samengeperste gassen, enz.

Het niet-technisch materieel wordt onder leiding van den DAU gereinigd en hersteld in de daarvoor geschikte werkplaatsen.

In al deze depôts en bedrijven is KAU-personeel werkzaam, en aangevuld met burgerwerkkrachten.

**DV** (Verpleging).

De levensmiddelen worden in etappen-verplegingsmagazijnen opgeslagen. Sommige vereischen een bepaalde bewerking; het brood wordt in eigen, al of niet mobiele bakkerijen, dan wel in particuliere bakkerijen gebakken. Het benodigde vleesch wordt verkregen uit slachterijen, naar behoefte gekoeld of bevroren en in dat geval in koel- of vrieshuizen opgeslagen.

De bedrijfsstoffen vereischen bijzondere inrichtingen: voor opslag en distributie. De bestaande opslagplaatsen (tanks) met hun uitgebreid buizen-distributienet worden in gebruik genomen.

Aanmaak en herstelling van benzine- en olie-blikken en -vaten moeten geregeld worden.

Daar de bedrijfsstoffen uiteindelijk in deze blikken ter beschikking van de troepen worden gesteld en het voordeelig is de benzine via een pijpleiding of in tank-voertuigen en -auto's zoo ver mogelijk naar het front te brengen, zijn mobiele benzine-vulstations noodig.

KVT-personeel is in genoemde bedrijven werkzaam.

(Eene pijpleiding van 10 cm doorsnede levert 500 t; eene van 15 cm doorsnede 1500 t, alles per dag).

**DTD** (Technische dienst).

Zooals onder pt 11 werd aangegeven worden de herstellingen van groep IV in etappen-werkplaatsen uitgevoerd. Dit zijn dus de wapen- en automobielmontage fabrieken naast de vele bedrijven, die in de technische industrie een rol spelen.

Personeel van het KTT is in de herstelbedrijven werkzaam.

**DVD** (Verkeersdienst).

Het spreekt vanzelf, dat de troepen moeten kunnen rekenen op een regelmatig aanvoer van wat zij noodig hebben. Evenzeer is het noodzakelijk alles af te voeren wat hun hindert of overbodig is geworden. Dat is de taak van den (militairen) verkeersdienst, reden waarom de DVD alle daarvoor geschikte vervoermiddelen te land en te water ter beschikking moet hebben.

Spoor- en tramwegen worden, met hun personeel en materieel, gevorderd; het militaire wagen- en voertuigenpark wordt door vordering op het vereischte peil gebracht.

Om dit geheel te kunnen beheerschen worden telefoor- en telegraafdiensten onder zijn toezicht gesteld.

Met deze vervoerorganisatie wordt het verkeer van personeel, goederen en gedachten in stand gehouden en verzekerd, waarbij de militaire eischen voorrang hebben boven alle andere. Der burgerij wordt daarvoor beperkingen opgelegd.

## 20. Aanvoer

Er van uitgaande, dat personeel en goederen, bestemd voor het front, beschikbaar zijn, dan worden deze op bepaalde punten ter beschikking van de troepen gesteld en wel zoo dicht mogelijk bij die troepen als de tactische en verkeerstechnische omstandigheden dit veroorloven. Motorvoertuigen verplaatsen zich op eigen kracht, behalve vechtwagens, die bij voorkeur per spoor of per vaartuig of anders door transportwagens over den weg worden vervoerd om ontijdige slijtage te voorkomen. Hiervoor worden, naar behoefte, voertuigenparken, in de richting van het front, gevormd.

Uiteindelijk worden de goederen op (etappen) eindstations (spoor- of tramvervoer), eindhavens (scheepsvervoer) of eindpunten (wegvervoer) ter beschikking van een Leger gesteld. De DVD verzorgt tot die eindpunten het vervoer. Naar gelang van de soort der goederen worden onderscheiden, eindstations (-havens), (-punten) voor:

- vew en andere pantservoertuigen (behalve die voor verk regn van inf divisien).
- algemeene uitrusting, behalve voertuigen en munitie.
- munitie.
- levensmiddelen enz.
- bedrijfsstoffen.
- geneeskundig en pharmaceutisch materieel.

In den regel heeft combinatie van algemeene uitrusting, veldpost en levensmiddelen plaats; het voertuigenpark voor verkenings- en pantservagens voor de verk regn der inf divisien wordt nabij het eindstation-lanks gelegerd. Het voertuigenpark voor alle andere voertuigen wordt zóó gekozen, dat van daaruit de LK Mat Pkn (afd. technische voertuigen) gemakkelijk voorzien kunnen worden.

Genoemde eindstations, enz. worden geëxploiteerd door de zorg van de Directeuren onder wie de goederen ressorteeren, daarbij gebruik makend van hun speciale troepen (KAU, KVT), aangevuld met het KTT in de voertuigenparken.

De vertegenwoordigers van bedoelde Directeuren bij de Legers doen de ter beschikking gestelde goederen overnemen en door middel van het Leger-wegtransport verdeelen over de Legerkorpsen. Ook hier verplaatsen voertuigen, behalve vew, zich op eigen kracht. Vew worden door transportwagens naar een vew park van het Leger vervoerd, waar tevens een reserve aan vew personeel aangehouden wordt om de uit te geven vew te bemannen.

Het personeel wordt, met passeeren van het Leger, rechtstreeks doorgezonden naar het Legerkorps, waarvoor het bestemd is. Dit richt hiervoor doorgangskampen in.

Daar onder de tegenwoordige oorlogsomstandigheden niet gerekend kan worden op een dagelijkschen aanvoer, houdt de etappendienst in de omgeving van het ES depôts aan om bij onderbreking der aanvoerlijnen leveringsmogelijkheden te hebben.

Vóór 1940 stelde de etappendienst het benodigde uitsluitend rechtstreeks ter beschikking van de LKn, zooals dit nu met personeel geschiedt. Als de omstandigheden dit toelaten zal dit systeem ongetwijfeld worden toegepast; het Legerwegtransport kan dan vervallen.

Om een indruk te krijgen van den ontzaglijken goederenomloop, moge de volgende gegevens dienen.

- De in Napels in Febr. '44 te behandelen tonnage was grooter dan die te New York in die maand. (Italiaansche veldtocht).
- Het 2e Britsche Leger (dat met het 1e Canadeesche Leger de 21e Legergroep vormde) verschoot tijdens den veldtocht in NW Europa (1 Juni '44-Mei '45) 7.5 miljoen 9 cm granaten en verbruikte in dat tijdvak 405000 t benzine.

De geheele Legergroep ontving in het tijdvak Juni '44-Febr. '45 800000 t munitie, 400000 t ander materieel, 10000 vecht- en pantsérwagens en 53000 andere motorvoertuigen.

- De KMG van de Legergroep (7e Am. en 1e Fransche Leger) die in Z-Frankrijk landde, had, voor de behandeling der aan-

gevoerde goederen, 30000 Italiaansche krijgsgevangenen te werk gesteld. Daar zijn 2400 etappen-vrachtauto's den aanvoer niet verwerken konden, werden 1000 transportvliegtuigen ingezet.

## 21. Afvoer.

Het spreekt vanzelf, dat de op de eindstations (ES) ontladen vervoermiddelen op die ES met het af te voeren materieel beladen worden, bij voorkeur met dezelfde soort.

De doorgangskampen voor personeel zijn uit den aard der zaak niet geschikt om tevens als afvoerstation zieken/gewonden dienst te doen. Afzonderlijke afvoerstations voor deze laatste moeten dus aangewezen worden, die meestal gecombineerd worden met de ES voor geneeskundig en pharmaceutisch materieel.

Voor den afvoer van het materieel wijzen de Divn en LKn verzamelpunten aan.

De Etappendienst brengt het materieel naar de etappendépôts-retourgoederen, van waaruit het naar de aangewezen herstelwerkplaatsen wordt gebracht.

Na herstel wordt het in de etappen-depôts opgenomen voor weder-uitgifte.

## 22. Frontverzorgingsgebied-LK.

Met instemming van het AHK vormt het LK verschillende depôts van bescheiden omvang, waarbij de volgende soorten en hoeveelheden zelden overschreden worden:

- munitie: 2 x de lading van een munitie-cie-KAAT van Divn en LK-troepen.
  - bos: voldoende voor 80 km van het LK, voor vew 120 km.
  - levensmiddelen: 2 conservenrantsoenen.
  - algemeene uitrusting: die welke noodig zijn voor de uitvoering van voorgenomen operatiën.
  - water: 2 dagen à 4.5 l per hoofd per dag (alleen als de plaatselijke watervoorziening onmogelijk is).
  - geneeskundig- en pharmaceutisch materieel: naar behoefte.
- Hiervan hebben mun en bos steeds voorrang.

Het gebied, waarin deze depôts gelegen zijn, vormt het front-

verzorgingsgebied van het LK (FVG). In dit FVG worden ook de administratieve eenheden (Mat Pkw, MWBE/A, cien-KAAT) samengetrokken en het geheel gesteld onder een commandant, die tot taak heeft

- verkenning en opbouw.
- verkeersorganisatie en -controle.
- organisatie van werkkrachten.
- organisatie van de samenwerking, ook met het oog op de verdediging.

Hij is niet bevoegd in te grijpen in de technische werking der verschillende „diensten”.

Als C kan ook iedere C van een adm eenheid worden bestemd, uitgezonderd C-KAAT.

Door het samentrekken der administratieve eenheden en het uitbreiden van de voorraden van deze met genoemde depôts kunnen de transportmiddelen meer economisch worden gebruikt (door afladen), is men voor korten tijd onafhankelijk van de eindstations en wordt de bevelvoering en verdediging vergemakkelijkt. Hierdoor verkrijgt de LKC meer vrijheid van actie.

Door het tijdig vormen van depôts in toekomstige FVG, zoowel bij voorwaarts gaan als bij terugtrekken, kan deze actievrijheid gehandhaafd worden.

Het FVG wordt door een administratief verbindingsnet (lijn en radio) verbonden met de Administratieve Staven van het eigen LK en, doch alleen door middel van radio, met die van het Leger en met het FVG van andere tot dat Leger behorende LKn.

De divn voeren op het FVG af en vullen aldaar haar voorraden aan. Verdere afvoer heeft plaats door de zorg van het Leger, dat de depôts en het FVG op peil houdt.

### **23. Administratief gebied-Div**

Dezelfde redenen, die aanleiding geven tot het vormen van een FVG kunnen den DivC bewegen tot het in het leven roepen van een administratief gebied (Adm G). Bijzondere depôts worden echter in het algemeen niet gevormd, met uitzondering van kleding en diversen, waarvan de ADAU een bescheiden voorraad kan aanhouden. De voorraden van het KAAT worden geheel of ge-

icellelijk afgeladen, waardoor transportmiddelen vrij komen voor andere taken.

De organisatie en beweging is overigens dezelfde als in het FVG.

Afhankelijk van de omstandigheden kunnen de onderdelen rechtstreeks op het AdmG afvoeren en aanvullen. Wordt de afstand te groot voor de formaties in de frontlijn, dan moeten een of meer Avpl ingericht worden. Dit zal het eerst moeten plaats hebben tav munitie en bos.

#### **24. Div-etappengebied.**

Het Adm G van de divisie en het FVG van het LK zijn hiermede de twee losse schakels, die de vechtende divisie met het etappengebied verbinden (zie bijlage I).

Het komt er nu op aan of het KAAAT in staat is een soepele, doch duurzame koppeling tusschen deze schakels in stand te houden. Zijn organisatie is een gelede en past zich daardoor gemakkelijk aan. Is zijn personeel perfect geoefend, ook als vechtsoldaat, en is het bezielde met den wil zijn Korps eer aan te doen, dan lijdt het geen twiifel, dat de verzorging van den soldaat en diens materieel gewaarborgd is binnen de grenzen van het mogelijke.

#### **25. Verzorging/moreel**

Het moreel van den troep bepaalt zijn gevechtskracht. Dit moreel wordt in hooge mate ondersteund door eene doelmatige verzorging, die moet streven naar het scheppen van een sfeer van materieel welbehagen bij den soldaat en naar het wekken van vertrouwen in zijn uitrusting en in zijn wapens. Hiermede wordt hij vanzelf toegankelijk voor hoogere dingen dan het materieele.

Tot het wekken van vertrouwen werkt mee de verplichting van Cn van adm. eenheden en van officieren van den adm. Staf der div. zich tot in de frontlijn te overtuigen van de wijze, waarop de verzorgingsdienst werkt.

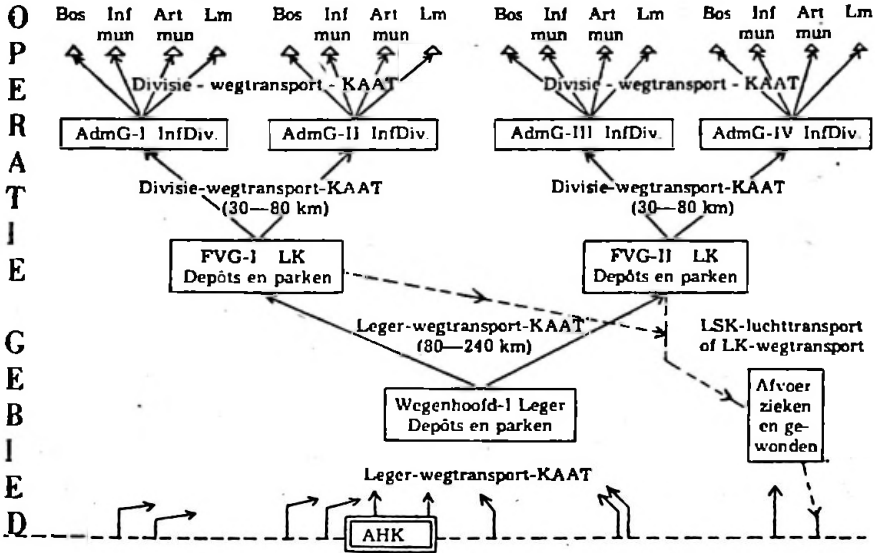
#### **26. Verzorging door de lucht**

Wereldoorlog II heeft doen zien, dat het gebruik maken van den luchtweg, ook voor de verzorging, in toenemende mate noodzakelijk werd. Reeds werd dit aangestipt bij den afvoer van ge-



**OVERZICHT van het verzorgingsstelsel der Infanterie-Divisiën (zie pt 24)**

Z.n. aanvullingsplaatsen, een of meer naar behoefte



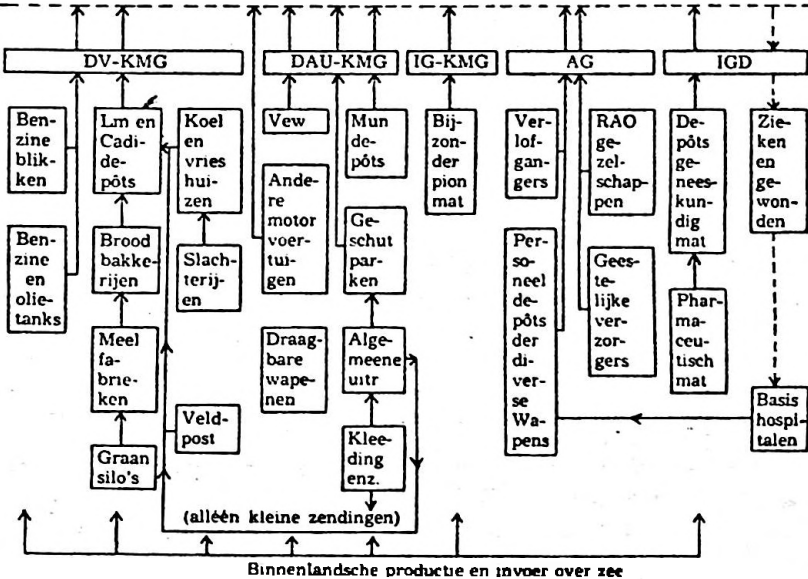
Lijn der etappen-eindstations (ES), -havens (EH), -punten (EP) en -luchthavens (ELH), alsmede afvoerstations-MGD en afvoer-luchthavens-MGD De DLSK verzorgt het luchtvervoer: de DVD-KMG elk ander vervoer

Bedrijfsstoffen gaan zoo ver mogelijk via pijpleidingen (DV-KMG)

Motorvoertuigen, andere dan vew, gaan op eigen kracht langs den weg (DAU-KMG)

De ES-mun. -lm. -bos, -AU enz. voeren overeenkomstig onbruikbaar materieel af

**ETAPPEN GEBIED**



wonden uit het Div gebied (pt 13), doch dit beperkt zich tot de meest dringende gevallen.

Beschikt het onderdeel, dat door de lucht verzorgd moet worden, in zijn gebied over een vliegveld, dan heeft aflevering daar plaats. Is dit niet het geval, dan moet het terrein van ongeveer 180 x 900 m afbakenen met behulp van grondlappen ('s nachts met lichten) waarop de goederen uitgeworpen moeten worden. De lengte-as van zulk een terrein wordt in de richting van den meest heerschenden wind gekozen.

De Verbindingsofficier-LSK geeft ter zake voorlichting.

De verschillende materieeldiensten zorgen voor speciale verpakking. Enkelvoudige metalen en houten artikelen, niet zwaarder dan 5—7 kg, bedrijfsstoffen tot 20 l en levensmiddelen kunnen vrij afgeworpen worden.

Alle andere artikelen worden met valscherp afgeworpen tot een gewicht van ongeveer 130 kg.

Valschermen en speciale verpakking moeten t.z.t. teruggeleverd worden.

Uit den aard der zaak verzorgen de LSK het luchtvervoer.

## 27. Slotbeschouwing

Na wat ik hedenavond over den verzorgingsdienst van onze infanterie-divisie-1945 heb mogen zeggen, hoop ik er in geslaagd te zijn te hebben aangetoond, dat hij

- zich gemakkelijk aanpast aan de gevechtsonstandigheden en, in verband daarmee
- in hooge mate beweeglijk is
- eene groote verantwoordelijkheid te dragen heeft.

Het belang van den strijdenden troep is grondslag van zijn handelingen. De „dienst" is er voor den troep, niet omgekeerd.

En hiermede, Mijnheer de Voorzitter en overige heeren, beëindig ik mijn voordracht.

De Voorzitter: Zijn er Heeren, die naar aanleiding van de gehouden voordracht nog vragen wenschen te stellen, dan is overste Wij n m a n bereid die te beantwoorden.

Dir. officier van gez. 1e kl. L. den Houter.

Vraag: Ik meende ~~ger~~staan te hebben, dat bij een Infanterie Divisie organiek een VbA en een Veldhospitaal met 40 bedden was ingedeeld. Wat is nu de taak dezer VbA's, aangezien de hulpverbandplaatsen en hulpposten bij stellingoorlog worden opgericht door geneesk. personeel met materieel van de bataljons en Regimentsslaf, terwijl de hoofdverbandplaats voor de Div. door meestal 2 sectiën der Vba-Div. Groep (c.q. Legerkorps) wordt opgericht?

Inleider:

Bedoelde VbA's moesten vroeger, toen de Divisiën over geenerlei geneeskundige formaties beschikten, twee Divn bedienen. Thans beschikken de Divn. zelf over 3 HulpVerbandplaatsafdelingen (HpV) en 1 Veldhospitaal (Vhosp). Hiermede kan zij zelf eene uitgebreide eerste hulp verlenen, de zieken en gewonden voor afvoer gereedmaken en daarvan de daarvoor in aanmerking komenden zelf verplegen in het Vhosp.

De Legerkorpsen hebben thans de beschikking over eene Hoofdverbandplaats met chirurgische- en bloedtransfusiegroepen, alsmede over een hospitaal en eene compagnie ziekenwagens. Dit alles treedt in de plaats van de oude VbA.

Lt.-Kol.-GS van der Speck O'Brien:

Vraag: „De vraag, die ik U wil stellen, is eigenlijk niet zoozeer een vraag, dan wel een verzoek om een oogenblik de nadruk te mogen leggen op een punt, waarmede U het, naar ik gis, geheel eens zult zijn, doch dat uit den aard van het onderwerp van Uw interessante voordracht wellicht niet dien nadruk heeft gekregen, die het mijns inziens verdient.

1. U is dan begonnen van **een bepaald uitgangspunt** en wel: dat eerst moet worden opgebouwd het personeel, hetgeen geschiedde door de A. of P. branche.
2. Daarna moest worden opgebouwd het materieel, hetgeen geschiedde door de K. (kwartiermeester) branche.
3. Tenslotte werd dan het resultaat dier beide werkzaamheden —

dus nadat het personeel en het materieel was opgebouwd — als het ware aangeboden aan den Chef G.S. om te gebruiken voor het doel, dat deze wil bereiken.

4. U gaf hierbij den Chef G.S. aan het einde, hetgeen U meende dat hem toekwam, daar **deze** tenslotte met het geheel moet optreden.
5. Mijn vraag is nu deze: is dit niet eenigszins de **omgekeerde volgorde**? Moet niet veeleer **het uitgangspunt** zijn de vraag: Wat wil de Chef G.S. bereiken (dus wat is de doelstelling van de op te bouwen formatie) en vervolgens de vraag aan deze autoriteit: Wat meent U daarvoor noodig te hebben?

Aan de hand van de hierbij door den Chef G.S. gegeven antwoorden — die naar gelang van het oorlogsgeval of de politiek/strategische situatie hemelsbreed kunnen verschillen — moeten dan naar ik meen de A. en K. branche worden inwerking gesteld.

Hierbij kunnen zich dan nog twee gevallen voordoen:

- a. A. en K. kunnen aan de gestelde eischen niet voldoen en melden dit aan den Chef G.S., die alsdan zijn eischen eventueel zal moeten matigen.
  - b. A. en K. kunnen wel aan gestelde eischen voldoen en voorzien dus de Chef G.S. van wat hij wenscht.
6. En moet dan deze samenwerking, die van den beginne de Chef G.S. als richtingaangevende autoriteit heeft — inmers de man, die het gereedschap moet gebruiken, is degene, die dient aan te geven hoe dit gereedschap moet zijn — niet van oogenblik tot oogenblik op dezelfde wijze worden voortgezet, naar mate de verschillende problemen, die bij dezen opbouw naar voren komen, aan de orde komen? Mij dunkt dit de juiste handelwijze.
  7. Het is mijns inziens alleen op deze wijze, dat men kan voorkomen, dat de Chef G.S. voor een voldongen feit wordt gesteld en een oorlogsmachine krijgt opgelegd, die hem niet past, en waarvan de verandering niet meer wel mogelijk is."

Inleider:

Sprekende over de grondslagen, waarop de verzorging dient te berusten, heb ik genoemd de oorlogsorganisatie en de oorlogs-uitrustingstaten. Deze worden door „G” vastgesteld. Daarna zullen „A” voor het personeele en „K” voor het materieel gedeelte het noodige verrichten. Hieruit blijkt de afhankelijkheid van „A” en „K” t.o.v. „G”. Deze laatste moet echter rekening houden met de personeele en materieele **mogelijkheden**, welke de activiteit van „G” kunnen beperken en daarmee beïnvloeden. Hiermede wordt samenwerking tusschen de drie onderwerpelijke hoofdfiguren noodzakelijk.

Bij den besproken opbouw van ons leger is het niet anders. „G” stelde de (oorlogs)organisatie vast, waarna „A” het personeel en „K” het materieel beschikbaar stelde. Eerst daarna kan „G” met de eenheden oefenen en/of opereeren.

Zooals gezegd moet „G” den oorlog winnen; dit blijft steeds de alles en allen — ook „A” en „K” — beheerschende gedachte. Hiervoor zijn echter noodig strijdkrachten („A”) en strijdmiddelen („K”). „G”, „A” en „K” vormen dus te zamen het geheel, waarmede „G” opereert.

Ik meen dan ook aan „G” de waarde te hebben toegekend, die haar rechtens toekomt.

De Voorzitter: Als niemand meer iets te vragen heeft, rest mij nog slecht den Luitenant-Kolonel W i j n m a n te danken voor zijne interessante voordracht. Wij hebben daaruit een duidelijk beeld gekregen van de organisatie van eene Infanterie-Divisie met het oog op hare verzorging met levensmiddelen, materieel, munitie enz. en van de wijze, waarop die organen functionneeren.

Het Bestuur achtte deze aangelegenheid van zooveel belang, dat het gemeend heeft goed te doen haar tot onderwerp van eene bespreking te maken, en ik denk, dat U het met mij eens zult zijn als ik overste W i j n m a n hulde breng voor de levendige en duidelijke wijze, waarop hij dat onderwerp voor ons behandeld heeft. (Applaus).

Ik dank U voor Uwe aanwezigheid, Mijne Heeren, en sluit deze vergadering.

## MEDEDEELING VOOR DE LEDEN:

Het bestuur van de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap is thans als volgt samengesteld:

C. A. Prins, Lt.-Generaal der Art. b.d., Voorzitter; D. A. van Hilten, Generaal-majoor b.d., Hoofd v. h. K.I., Onder-voorzitter en Redacteur Orgaan; W. J. M. R. H. Calmeijer, Kolonel G.S., Chef Kab. M.v.O.; J. A. Carp, Kolonel G.S., Dir. H.K.S.; I. A. Aler, Kolonel Directeur der Luchtstrijdkrachten; J. J. P. H. Perks, Kap. ter Zee, Sous-Chef Marinestaf; W. J. van Gulik, Kolonel G. S. K.N.I.L., Hoofd v. d. Afd. Mil. Zaken bij het Dep. v. Overz. Gebiedsdeelen; J. H. Couzy, Luit.-Kol. G.S., Leeraar H.K.S.; J. P. Boots, Res. Luit.-Kolonel b.d., Secretaris-Penningmeester, van Alkemadelaan 215, Den Haag, telefoon 774621, Postgiro 78828.

## LEDENLIJST.

## Nederland.

Aerdenhout: Mr. H. Beucker Andreae, Res. 1e Lt. Art.; W. A. Ridder van Rappard, Res. 1e Lt.; Alkmaar: J. W. Dieleman, Korn. Art.; L. Kleiboer, Res. Maj. Inf.; Amersfoort: Jhr. J. J. G. Beelaerts van Blokland, Maj. Cav.; L. H. A. Crommelin, Kol. Huz. B.D.; G. Doorman, Kol. Art. B.D.; J. K. L. Koch, Ritm.; H. de Vries, Res. 1e Lt.; Amsterdam: W. Barentz, Korp.; J. K. M. Bottema, Kapt. Veld Art.; A. A. C. Colenbrander, 1e Lt. Marech.; C. W. van Dooden, Gen. Maj. Tit. Genie B.D.; Ir. H. P. Feriz, Sec. Comm. Afd. Ad. N.R.K.; A. I. Gijsberti Hodegeyl, Reserve Kapitein; M. H. F. Hakbijl, Kapitein; W. Heffener, Kapitein; J. H. W. Klopper, Res. 1e Lt.; J. A. Koole, Lt. Kol. Inf.; Th. J. C. Lusink, 1e Lt. Art. K.N.I.L.; J. A. G. van Marle, Kapt. Art. K.N.I.L.; N.V. Ned. Springstoffenfabr.; J. A. Neuyen, Res. Maj. Inf.; G. H. Olie, Maj. Art.; Jhr. P. J. Six, Tijd. Res. Kol. Cav.; Universiteits-Bibl.; M. Vermeer, 2e Lt. Art.; Apeldoorn: J. G. de Bruin, Kapt. Beroeps; H. J. Krocze, Kapt.; G. Mensink, 1e Luitenant; Jhr. W. H. de Savornin Lohman, 1e Luitenant Koninklijke Marechaussee; W. Siliacus, Kapt. Inf.; Arnhem: J. M. A. L. Brandt, Maj. Inf.; G. J. P. Pikkert, Lt.; E. A. G. de Vries, Kapt. Art. K.N.I.L.; Assen: F. Gorissen, Res. Kapt. I.R.I.; L. Ch. v. d. Schie, Kol.; Bergen N.H.: G. N. Th. Diesfeldt, Res. Kapt.; Bergen op Zoom: Jos. H. Becht, 1e Lt. Inf.; C. Bogerd, Res. Kapt. Art.; A. R. N. J. Cornuit, Kapt. Inf.; W. K. de Feijter, Maj. Inf.; Berkel-Enschot N.Br.: N. B. Berghuijs, Kapt. Gren.; Bilthoven: Ir. C. E. v. d. Stadt, Res. Kapt. Genie; Bloemendaal: A. A. Sleeuw; Breda: F. A. J. Balvers, Res. 1e Lt.; Kon. Mil. Academie. Bibl.; L. Boven, 1e Lt. Beroepsoff.; H. A. F. G. van Erme, Scherer, Lt. Gen. Art. B.D.; J. J. van Hoogstraten, Res. Kapt.; W. J. Kramer, 1e Lt. Waarn.; C. A. de Regt, 1e Lt. Inf.; B. W. F. van Slobbe, gep. Lt. Kol.; M. A. Smcenk, Maj. Reg. Luchtv. Troep.; A. F. Smeets, Res. Kapt. L.S.K.; F. G. P. Stuker, 1e Lt. K.N.I.L.; Ch. F. Tilman, Maj. Art.; J. Tuinstra, Lt. Art.; Breukelen: J. W. G. Cornet, Maj. Inf.; L. J. Ragay, Res. Maj. Inf.; Bussum: F. J. G. Brackel, Maj. Veld Art.; K. Siersema, Lt. Kol.; F. Stam, Kapt. ter Zee; Culemborg: J. Koedam, 1e Lt.

Art.; Delft: F. O. Boogaard, Res. 1e Lt.; J. L. Krijgsman; Den Dolder: M. v. d. Voo, Kapt. Waarn.; Harskamp-Deven:er: H. W. J. Teunissen. Res. Kapt. Inf.; Deventer: W. F. van Vliet, Res. Lt. Kol. Genie; Diepenveen: J. C. Hopperus Buma, Cadet Serg.; Doorn: J. Le Heux, 1e Lt.; J. Huisinga, 1e Lt. Inf.; Ede: B. Galestien, Res. Lt. Art.; G. A. Geel, Lt. Kol. Art.; F. F. H. de Man, Lt. Kol.; Eindhoven: H. J. van Doorne; F. G. L. de Waal, Kapitein 14 R.I.; Elst G.: K. F. Puffius, Majoor; Ermelo: D. A. van Steencs, 1e Lt. Art.; Geldermalsen: Ir. H. J. Schram, Res. Kapt.; Gorinchem: G. A. A. P. Kloeg, Kapt. Inf.; A. M. S. Perquin, Maj. Genie; Den Haag: C. van Alderwogen, 1e Lt. Alg. Dienst; Jhr. J. J. G. Aiting von Geusau, Kapt. Inf. K.N.I.L.; J. C. E. van Apeldoorn, 1e Lt. Art.; S. J. v. d. Bergh, Kol.; Octrooiraad, Bibl.; W. F. K. Bischoff van Heemskerck, Ritm. Cav.; P. A. de Boer, Lt. ter Zee 1e kl.; W. de Boer, Kapt. Inf.; D. A. J. Boks, Res. Kapt. Jagers; J. P. Boots, Res. Lt. Kol. Inf. B.D.; J. A. M. Borghols, Res. 1e Lt.; J. v. Buuren, Kapt.; M. R. H. Calmeijer, Kol. Gen. Staf; Fa. Gebr. v. Cieef Boekh.; C. W. Cool, R. S. Maj. v. Spec. Diensten Gen. Staf B.D.; J. H. Couzy, Lt. Kol. Gen. Staf; J. G. Cox, Lt. ter Zee 1e kl.; P. J. Diepenrijck, Gen. Maj. Mil. Att. België; A. E. van Dishoeck, Kapt. Rijd. Art. N.A.; W. van den Donker, Kapt. ter Zee; J. H. Droste, Kol. Gen. Staf; A. Duiker, Dir. Ing. Bur. Techn. Bur. J. Duiker; A. P. Duran, Kapt. Inf.; L. F. Duymaer van Twist, Lt. Gen. B.D.; Mr. W. J. van Dijk, Res. Kol. Jagers; A. Eierman, Maj.; W. S. Eschauzier, Res. Lt. Jagers; A. H. J. L. Fievez, Min. v. Oorl. Lt. Kol.; P. Forbes Weis, Lt. Kol.; Brigadier Gardham, Comm. Brit. Mil. Mission; Ir. J. Govers, Kol. G.S.; J. P. van de Graaf, 1e Lt. Jagers; J. Granpré Molière, Kap. Art. K.N.I.L.; B. M. P. van Griethuysen, Lt. Kol. Gen. Staf; D. H. Hardenberg, Lt. Kol. Inf. K.N.I.L. B.D.; J. H. Heimeel, Kapt. Inf. Leerl. H.K.S.; C. E. L. Helfrich, Lt. Adm. Bevelh. Zee Strijdkrachten; W. Th. A. Hendriksen, Fourier 1e kl.; E. C. Henneman, Res. 1e Lt. Alg. Dienst; J. v. Heuvelen, Kapt.; D. A. v. Hilten, Gen. Maj. B.D.; J. Hofs, Kapt.; E. J. C. van Hootegem, Kapt.; B. Huetting, Res. Kapt. Inf.; A. G. M. Huijskes, Res. Kapt. Jagers; K. P. Innemee, Res. Kapt.; J. H. Jansen, Kapt. Inf.; R. E. Jeffreys, Captain R.N.; P. J. H. Joosten, Lt. Kol. H.B.D.; C. D. Kamering, Lt. Kol. Gen. Staf; J. W. Klein, Kol.; P. Kloosterman, Res. 1e Lt. Alg. Dienst; Dr. A. Kok, Res. Kapt.; P. Kokje, Lt. Kol. Inf.; H. Koot, Res. Gen. Maj.; A. Kroese, Kapt. Lt. ter Zee; J. R. H. Lagas, Lt. Kol. Gen. Staf; H. A. M. Latour, Lt. Kol.; V. R. Los, Tijd. Res. Maj.; J. L. Maris, Ritm. Huz.; D. Meeldijk, 2e Lt. ter Zee 2e kl.; J. C. A. Meijer, Tijd. Kol. Inf.; K. Meting van Rijn, Lt. Kol. Gen. Staf; L. N. v. d. Minne, Maj. Cav.; C. Moolenburgh, Kapt. Lt. ter Zee; H. Moskie, Kapt.; W. J. Moulijn, Res. Kapt. Gren. T. F. J. Muller Massis, gep. Lt. Gen. Staatsr.; A. H. Nijhoff, Gen. Maj. G.S.; W. A. v. d. Palm, Kapt. Inf. K.N.I.L.; J. J. Pape, Lt. Kol. Gen. Staf; A. F. J. Penders, Lt. Kol.; S. C. Plantinga, Kol. Tit. K.N.I.L. B.D.; C. A. Prins, Lt. Gen. B.D.; W. C. H. van Recde, Tijd. Ritm.; Jhr. W. Röell, Lt. Gen. B.D.; R. Romer, Maj. V.D.G.S.; B. J. H. van Roosmalen, Res. Kapt. Gren.; J. Rothuizen, Kapt. Genie; J. P. H. Perks, Kapt. ter Zee; L. F. G. E. Peters, Kapt. Genie; P. Rouwenhorst, Kapt. Lt. ter Zee; G. B. Salm, Kapt. ter Zee; H. Schaper, Hoofd Off. Vigr. I Kon. Mar.; G. S. Sicco Smit, Maj. Inf.; O. J. Siersema, Lt. Kol. Gen. Staf; H. L. van der Sluijs Veer, Maj.; J. C. Spaich, Kol. Art. B.D.; L. J. Spanjaerdtspechman, Lt. Kol. Genie; W. J. Splinter, Res. Kapt. Inf.; H. J. Stemmerik, Kapt. Adj.; J. Tammes, Kapt. Waarn.; J. W. Termijtelen, Vice-Adm.; W. H. van Terwisga, gep. Lt. Gen.; H. H. Thoden van Velzen, Kol. Gen. Staf B.D.; P. M. H. Tielens, Lt. Kol. Gen. Staf; G. R. Timmer, Kapt. Art.; M. M. L. Timmer, Kapt. Kon. Marech.; B. J. van Tuil, Res. Kapt.; F. A. Vailland, Gen. Maj.

B.D.; C. J. Valk, Maj. Gen. Staf; S. Veldmeijer, Kol. Tit. Inf. B.D.; G. Vollema, Kapt. Art.; H. F. M. Baron van Voorst tot Voorst, Gen. Maj. B.D.; J. J. G. Baron van Voorst tot Voorst, Lt. Gen.; H. C. M. Vos, Res. Kapt.; A. V. v. d. Wall Bake, Maj. Genie; Dr. J. W. Wijn, Lt. Kol.; Jan A. A. Wijnekes, Kapt. Art.; J. Zwart, Gen. Maj. Genie; K. J. H. Zweypfenning, Res. Maj.; Groningen: W. Reijenga, 1e Lt. Inf.; Harderwijk: J. van Rhijn, Lt. Kol. Inf.; Heemstede: Th. Blikslager, Res. Kapt.; J. H. Kramer, Res. Maj. Art.; Heiloo: J. C. Boomsluiters, 2e Lt.; Helmond: H. F. Sijmons, 1e Lt. Inf.; Den Bosch: J. L. H. A. Antoni, Maj. Inf.; W. A. van Asperen, Res. Maj. Inf.; J. A. T. M. H. Sweets, Res. Maj.; Heteren: J. C. v. Houweninge, Kapt.; Hilversum: F. Snapper, Res. 1e Lt.; Hoog Soeren bij Apeldoorn: A. de Granada; Koog a. d. Zaan: Dr. G. N. Honig; Laren N.H.: J. G. J. van der Hulst, Kapt. Art.; Leiden: F. J. L. in den Bosch, 1e Lt. Inf.; C. A. de Bruyn, Res. Kapt. v. Sp. D.; J. G. Hagens, Res. Maj. Inf.; H. Heins, Kapt. Art.; S. P. van 't Hof, Res. Maj.; W. Kasten, 1e Lt. Veld Art.; H. J. M. Noordman, 1e Lt. Inf.; Jhr. E. L. W. C. V. Panhuys, Jur. Cand.; F. F. H. J. van der Reyden; Maastricht: H. Ellerbroek, Kapt. Kon. Marech.; Middelburg: A. Sorber, Res. Kapt.; Meppel: A. M. Vorstman, gep. Lt. Gen. Tit. Int.; Naarden: Mr. J. C. Horsman, Res. Kapt.; J. M. Ridder van Rappard, Kol.; Niebert Gr.: H. M. Nanninga, Res. Kapt.; Noordwijk: A. J. C. Roeleveld, Res. Kapt. Inf.; Nijmegen: Dr. R. Bahmann, Res. Dirig. O.V.G. 3e kl.; W. G. Bender, Lt. Kol.; J. Boers, O. Cadet; F. G. van Ditzhuyzen, Maj. Art. waarn. Mil. Lucht. v.; J. H. Jager, Kol. Gen. Staf; J. H. van der Kam, Maj. Inf.; S. van der Laan, Kapt.; Dr. R. J. A. Lagas, Res. 1e Lt. R. Gen.; W. A. H. Nooijen, 1e Lt.; H. M. van Oorschot, Maj. Inf.; W. P. Schotman, Lt. Kol. C. 2 R.I.; A. M. de Torbal, Maj. Inf. K.N.I.L. B.D.; Oegstgeest: W. C. Camman, Res. Kol. K.N.L. B.D.; G. R. D. Crommelin, Res. Kapt.; Res. Kapt. Psychol. Dienst; Oldebroek Post Elburg: R. Baron van Panthaleon van Eck, Lt. Gen. B.D.; Otterlo G.: J. A. A. Sitsen, Kol. C.O.I.; Overveen: A. J. Guepin, Res. Kapt. Art.; Roermond: J. J. S. M. Pieters, Res. Maj. B.D.; Rotterdam: K. J. van Duren Jr.; M. P. Feith, Kapt. Art.; Mr. M. Heinsius; J. W. Kloot, Res. 1e Lt. Inf.; H. T. J. M. Lohmeijer, Maj. Genie; L. A. M. Reijmar, Vaandrig; D. Smit Wzn.; C. A. Sterkman; Mr. A. Telders, Res. Kapt. Jagers; B. H. F. Trijzelaar, 1e Lt. Art.; Mr. B. F. Verveen, Res. Kapt. Gren.; J. J. de Wolf, Lt. Kol. Genie; Rijswijk Z.H.: A. J. Dahler, Lt. Kol. Inf. K.N.I.L. B.D.; Drs. A. Haak, leeraar Gesch. R.H.B.S.; Schalkhaar: K. G. A. Feist, Maj.; Scheveningen: I. A. Aler, Kol. Vlieger; B. Boodt, Res. Kapt. Inf.; A. W. Claassen, Tijd. Kol.; E. van Doorn, 1e Lt. D. Art.; M. J. Haasdonk, Kapt.; T. Jonkman, p.a. D. J. Beuker, Kapt. Mar.; H. L. G. Lambert, Maj.; A. R. H. Pino, Kapt. Art.; W. J. Reinierse, Kapt. Lt. ter Zee; P. G. C. A. v. d. Speck Obreen, Lt. Kol. Gen. Staf; Ir. P. H. v. d. Trappen, Lt. Kol. Art.; D. C. de Vries, Kapt. Inf.; G. van der Wolf, Maj. Vlieger; Schiedam: G. A. W. Jonker, Vaandrig Pion.; Soestdijk: Zijne Kon. Hoogheid Prins Bernhard der Nederlanden; Steenbergen: Ir. G. van Loon, Res. Kapt.; Terneuzen: V. S. M. van der Willigen, Res. Kapt. Inf.; Tilburg: W. C. A. M. van Spaendonck, Wachtm.; Utrecht: J. G. v. d. Berg, Maj. Inf.; L. Gerber, Res. Lt. Kol. B.D.; W. C. M. Groos, Jur. Cand.; J. C. G. Nottrot, Lt. Kol. Genie; Mr. P. J. V. Roscam Abbing, Res. 1e Lt. R.J.; P. J. M. Schoonenberg, Maj. Art.; Venlo: P. N. Mareelal; Mr. P. L. J. M. A. Muller; Vlissingen: H. Strabbing, Res. Kapt.; Voorburg: C. M. Bogert, Res. Maj.; L. W. Brill, Lt. Kol.; J. Daniels, Lt. Kol. Gen. Staf; Dir. Archief Kon. Landmacht, Lt. Kol. Art. B.D.; P. Gips, Maj. Gen. Staf; L. den Houter, Div. Off. Gez. 1e kl.; C. de Jongh, Kol. Art. B.D.; J. S. Metz, gep. Gen. Maj.; V. E. Nierstrasz, Tijd. Kol. Gen. Staf; Mr. J. D. Schepers, Lt. Kol.